

Αθήνα, 8 Απριλίου 2021

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2020 – Οι προτάσεις για την «επόμενη μέρα» της πανδημίας

Ολοκλήρωση εργασιών επετειακής παρουσίασης - Τα Συμπεράσματα της 2^{ης} μέρας

Τα μεγάλα διακυβεύματα της «επόμενης μέρας» για το εμπόριο, την ελληνική οικονομία και την απασχόληση τέθηκαν κατά τη διάρκεια των εργασιών της 2^{ης} ημέρας, με τις οποίες ολοκληρώθηκε η επετειακή παρουσίαση της **Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου 2020***. Στο πλαίσιο των θεματικών ενοτήτων, δόθηκε η δυνατότητα αναλυτικού διαλόγου για το παρόν και το μέλλον της αγοράς και της εργασίας στο λιανεμπόριο, τόσο σε θεσμικό επίπεδο από τους Προέδρους όλων των κοινωνικών εταίρων, όσο και με την τεχνοκρατική - επιχειρηματική θεώρηση που ανέδειξαν οι εκπρόσωποι σημαντικών ερευνητικών και συμβουλευτικών φορέων. Την εκδήλωση τίμησε με μήνυμά του προς τον εμπορικό κόσμο ο **Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης κ. Αλέξης Τσίπρας***.

Ο **Πρόεδρος της SMEunited κύριος Alban Maggiar** τόνισε πως η πανδημία Covid-19 ήταν ένα crash test για την παγκόσμια οικονομία, καθώς οι επιχειρήσεις επλήγησαν είτε άμεσα είτε έμμεσα από τα περιοριστικά μέτρα. Σύμφωνα με το Βαρόμετρο της SMEunited για τις ΜμΕ της Ευρώπης, στην οποία συμμετέχουν οι εργοδοτικές οργανώσεις από όλα τα κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων και η ΕΣΕΕ, το 90% των ΜμΕ στην Ευρώπη είδαν απώλειες στον κύκλο εργασιών, ενώ το 50% των ΜμΕ αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας. Καταγράφηκε ο κίνδυνος έντονης ρευστότητας το επόμενο διάστημα και βεβαίως ο κίνδυνος χρεοκοπίας. Ο κ. Maggiar υπογράμμισε ότι μετά από μια ελαφρά ανάκαμψη οι ΜμΕ βρίσκονται ξανά σε ύφεση και αντιμετωπίζουν υψηλή αβεβαιότητα λόγω της εύθραυστης κατάστασης και του παρατεταμένου lockdown.

Ο **πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ενώσεων Λιανικού Εμπορίου κ. Jacques Creyssel** ανέφερε πως η πανδημία άλλαξε τα δεδομένα στον κλάδο του εμπορίου. Υπήρξε μια σημαντική ενίσχυση του τομέα των τροφίμων σε βάρος άλλων τομέων όπως αυτού της ένδυσης-υπόδυσης και υπάρχει μια αβεβαιότητα πως θα εξελιχθούν τα πράγματα.. Θα υπάρξουν επιδράσεις στην απασχόληση λόγω του αυτοματισμού και των νέων αποθηκών. Ο κ. Creyssel σημείωσε πως υπάρχουν μεγάλες εταιρείες που γιγαντώνονται και απειλούν την κερδοφορία των υπόλοιπων παικτών αλλάζοντας την ισορροπία της ισχύος στον κλάδο. Οι νέες τεχνολογίες θα επιταχύνουν ίσως τις ανισοροπίες, καθώς οι γίγαντες του λιανεμπορίου επενδύουν πολύ μεγάλα ποσά, δεκάδες δις δολαρίων στην ανάπτυξη τεχνολογιών, διαδραματίζοντας ηγετικό ρόλο. Τίθενται νέες προκλήσεις, όπως ο κόσμος του omnichannel, η μεγάλη ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, η ύπαρξη δεδομένων, η αλλαγή στους τρόπους πληρωμής και άλλες.

➤ **Στρογγυλό Τραπέζι «Απασχόληση, Λιανεμπόριο, Πανδημία»**

Ο **κ. Κώστας Παπαδάκης, Senior Social Dialogue and Governance Specialist ILO**, αναφέρθηκε στον ιδιαίτερα ισχυρό αντίκτυπο της πανδημίας, ο οποίος υπερβαίνει κατά 4 φορές τον αντίστοιχο της οικονομικής κρίσης, λέγοντας χαρακτηριστικά πως σε διεθνές επίπεδο οι ώρες εργασίας υποχώρησαν κατά 9%, απώλεια που αντιστοιχεί σε 255 εκ. θέσεις εργασίας. Το επίπεδο της ανεργίας παγκοσμίως διαμορφώθηκε σε 6,1%, μέγεθος όμως που υποεκτιμά τα πραγματικά αποτελέσματα στην αγορά, καθώς 81 εκ. άτομα βρίσκονται σε

αδράνεια. Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις ανάκαμψης αλλά η κρίση δεν θα παύσει απότομα, με την ανάκαμψη να κινδυνεύει να καταστεί άνιση. Κατόπιν, έκανε ειδική αναφορά στον κοινωνικό διάλογο λέγοντας πως μέσα στους πρώτους 11 μήνες της πανδημίας υπεγράφησαν 390 εθνικές/γενικές κλαδικές συμφωνίες από 102 χώρες, με ισχυρές διασυνδέσεις με τα κατά τόπους σχέδια ανάκαμψης.

Ο κ. Πάνος Λιαργκόβας, Πρόεδρος του ΚΕΠΕ σημείωσε πως το ξέσπασμα της πανδημίας Covid-19 και η επιβολή των μέτρων περιορισμού στις μετακινήσεις που ακολούθησε, επέφεραν ισχυρό πλήγμα στον κλάδο λιανικού εμπορίου της χώρας. Επεσήμανε ότι το ΚΕΠΕ διερεύνησε κατά πόσο αυτό το ισχυρό πλήγμα στον κλάδο λιανικού εμπορίου μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες και στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας. Συγκεκριμένα εξετάστηκαν τα εξής: Ποια είναι η συμβολή του κλάδου στην παραγωγική διαδικασία των υπολοίπων κλάδων, ποια είναι η σχετική σημασία των υπολοίπων κλάδων στην παραγωγική διαδικασία του κλάδου λιανικού εμπορίου και ποια είναι η διάχυση του πλήγματος της πανδημίας στον κλάδο λιανικού εμπορίου στους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας και η αξιολόγηση των κυβερνητικών μέτρων στήριξης..

Ο κ. Νικόλαος Βέττας Γενικός Διευθυντής του ΙΟΒΕ σημείωσε ότι σε μακροοικονομικό επίπεδο οι επιπτώσεις της πανδημίας είναι ιδιαίτερα επιβαρυντικές (ύφεση μεταξύ -8% και -9%), ειδικά αν υπολογιστεί η αναπτυξιακή δυναμική της ελληνικής οικονομίας το 2019 αλλά και ο αποπληθωρισμός. Υπογράμμισε ότι το λιανικό εμπόριο, από κοινού με τον τουρισμό, τις μεταφορές και την εστίαση, προσέφερε ισχυρά στηρίγματα στην απασχόληση κατά τη διάρκεια της ύφεσης. Επισήμανε τη σημασία της αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος στον τουρισμό και ιδιαίτερα στο λιανικό εμπόριο το οποίο θα πρέπει να αξιοποιήσει την τεχνολογία και τα δεδομένα. Υπογράμμισε, δε, την αναγκαιότητα ενός νέου Κοινωνικού Συμβολαίου αλλά και ενός νέου παραγωγικού υποδείγματος.

Ο κ. Σπύρος Πρωτοψάλτης, Διοικητής του ΟΑΕΔ υποστήριξε ότι από το ξεκίνημα της πανδημίας ο ΟΑΕΔ βρέθηκε άμεσα στην πρώτη γραμμή για την αποτελεσματική στήριξη του εργατικού δυναμικού μέσα σε πρωτόγνωρες συνθήκες, θέτοντας ως στόχο να αντιμετωπίσει την πρόκληση ως μία ευκαιρία για μεγάλες αλλαγές σε μικρό χρονικό διάστημα. Τόνισε ότι ο Οργανισμός επέδειξε ευελιξία και γρήγορα αντανάκλαστικά και υλοποίησε με ταχύτητα έκτακτα μέτρα, ενδυναμώνοντας το κοινωνικό δίκτυο προστασίας και ενεργοποιώντας με «νέα γενιά» ενισχυμένων και απλουστευμένων προγραμμάτων απασχόλησης και επιπλέον δημιουργώντας χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας και σημειώνοντας ιστορικό ρεκόρ απορροφητικότητας στον ιδιωτικό τομέα.

➤ **Στρογγυλό Τραπέζι «Η αγορά μετά την πανδημία»**

Ο Πρόεδρος της ΕΣΕΕ κ. Γιώργος Καρανίκας επεσήμανε πως οι επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης ήταν ασύμμετρες, δηλαδή ο αντίκτυπος της διαφοροποιείται αναλόγως του κλάδου του μεγέθους της επιχείρησης. Η πανδημία συνιστά ιδιαίτερη απειλή για τις εμπορικές επιχειρήσεις καθώς το 88% αυτών θεωρεί πως ο Covid-19 θα επηρεάσει αρνητικά τον κύκλο εργασιών, ενώ το 56% των επιχειρήσεων εκτιμά πως η πτώση του κύκλου εργασιών θα υπερβεί το 40%. Παράλληλα, καταγράφηκε στασιμότητα οφειλών σε εφορία και ταμεία λόγω του μέτρου των αναστολών, γεγονός που αναδεικνύει την αγωνία των επιχειρήσεων και ανέφερε πως η προσφυγή σε παρεμβάσεις όπως η επιστρεπτέα και η αποζημίωση ειδικού σκοπού διογκώνουν την ανησυχία για την επόμενη ημέρα, όταν θα αποσυρθεί η «τεχνική υποστήριξη» της οικονομίας. Υπογράμμισε πως η αβεβαιότητα επιτείνεται από το γεγονός ότι ο χρόνος επιστροφής στην κανονικότητα εκτιμάται ότι θα φθάσει τουλάχιστον τα 2 χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό, ανέφερε, πως μόνο για τις επιχειρήσεις λιανικής που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας το Μάρτιο του 2020 στο λιανικό, η ετήσια υποχώρηση του κύκλου εργασιών ανήλθε σε 20,1%. Μεγάλο πρόβλημα χαρακτήρισε την αύξηση του αριθμού των απειλούμενων από 18% σε 35% που αποκαλύπτει το μεγαλύτερο κίνδυνο της πανδημίας, δηλαδή τη μετατροπή υγιών επιχειρήσεων σε προβληματικές.

Ο κ. Γιώργος Καββαθάς, Πρόεδρος της ΓΣΕΒΕΕ σημείωσε ότι η επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας και η έξοδος από την ύφεση έχει ως αναγκαία συνθήκη και προϋπόθεση την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας. Το δεύτερο ζήτημα που έθιξε είναι ότι η ύφεση δεν έπληξε

ισομερώς όλους τους τομείς, τους κλάδους και τις επιχειρήσεις. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία –τόσο αυτά που προέρχονται από επίσημες πηγές όσο και εκείνα που προέρχονται από τις έρευνες του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ – η ύφεση δεν έπληξε στον ίδιο βαθμό και με την ίδια σφοδρότητα όλους τους κλάδους και τις επιχειρήσεις. Αυτό γίνεται εμφανές από την απλή παρατήρηση των δεικτών των σχετικών με τον κύκλο εργασιών και κυρίως με τη ρευστότητα των επιχειρήσεων. Επομένως, τόνισε, επαρκής συνθήκη για το «μετά» και την επανεκκίνηση είναι ή διασφάλιση της ισότητας ευκαιριών για όλους τους κλάδους και όλες τις επιχειρήσεις. Το τρίτο ζήτημα που ανέφερε είναι η άρση του διαχωρισμού και της διάκρισης, όπως αυτή αποτυπώνεται στα κείμενα πολιτικής αλλά και στα αναπτυξιακά σχέδια ανάμεσα στις μεγάλες αφενός και τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αφετέρου. Το ζήτημα, δηλαδή, είτε, δεν είναι ο διαχωρισμός τους αλλά η σχέση τους.

Ο κ. Γιάννης Παναγόπουλος, Πρόεδρος της ΓΣΕΕ εστίασε στο γεγονός ότι η πανδημική κρίση αποκάλυψε την ευθραυστότητα του συστήματος δημόσιας υγείας, της αγορά εργασίας και της ελληνικής οικονομίας. Επισήμανε ότι το 2020, όπως και το πρώτο τρίμηνο του 2021, η αγορά εργασίας αντιμετωπίζει μια άνευ προηγουμένου κρίση σε θέσεις εργασίας, εισοδήματα και επίπεδα επισφάλειας και αβεβαιότητας. Η διευρυμένη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών αλλάζει θεμελιακές ισορροπίες για τους εργαζόμενους, ενώ αυξάνονται οι κίνδυνοι για ανεξέλεγκτη υπερεργασία, εντατικοποίηση και παραβίαση της προσωπικής και οικογενειακής ζωής τους. Τόνισε πως η τηλεργασία πρέπει να είναι επιτρεπτή μόνο εφόσον το σύστημα εφαρμογής της ρυθμίζεται από συλλογική σύμβαση εργασίας. Υπογράμμισε πως το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα στο επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής πρέπει να είναι η βιώσιμη ανάκαμψη της οικονομίας. Τόνισε πως οι πόροι που θα χρηματοδοτήσουν το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας μπορούν να πυροδοτήσουν την αναγκαία αλλαγή αναπτυξιακού υποδείγματος. Παραπέμποντας σε συγκεκριμένη πρόταση της ΓΣΕΕ για την μετάβαση της χώρας σε ένα βιώσιμο υπόδειγμα ανάπτυξης, με ισορροπημένη διάσταση τομεακής πολιτικής και δημιουργίας θέσεων εργασίας που θα επιταχύνουν τον ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό της οικονομίας.

Ο κ. Ευθύμιος Βιδάλης Πρόεδρος Εκτελεστικής Επιτροπής ΣΕΒ εστίασε στο ότι η πανδημία, εκτός από μια μεγάλη κρίση είναι και μια μεγάλη ευκαιρία για όλους, να μάθουμε και να εξελιχθούμε, όπως ανέφερε χαρακτηριστικά. Υποστήριξε ότι ως χώρα κάναμε ένα άλμα ψηφιοποίησης, πολιτεία και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο, την εφοδιαστική αλυσίδα και την τηλεργασία. Παράλληλα, αναδείχθηκαν τα χαρακτηριστικά που ενισχύουν την ανθεκτικότητα και συνδέονται με την καινοτομία, την εξωστρέφεια το παραγωγικό και επιχειρηματικό μέγεθος, αλλά και τις δεξιότητες και προσαρμοστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού σε όλα σχεδόν τα επαγγέλματα. Όπως είπε, ζητούμενο τώρα είναι να κινηθούμε προς ένα παραγωγικό υπόδειγμα με μακρόπνοη προοπτική, με όρους πράσινης ανάπτυξης και βιωσιμότητας, για ανάπτυξη και επενδύσεις. Σε αυτή την κατεύθυνση, τόνισε πως το φορολογικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, η κινητροδότηση μικρών, μεσαίων και μεγάλων επενδύσεων και η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων του ΕΣΠΑ και του Ταμείου Ανάκαμψης μπορούν να αλλάξουν το τοπίο. Σημείωσε πως ο ΣΕΒ με εποικοδομητική λογική, τεκμηριωμένη προσέγγιση και συνεργασία με την πολιτεία, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία θα κάνει ό,τι περνάει από το χέρι του ώστε η χώρα να πετύχει την πολυπόθητη ανάπτυξη.

Ο κ. Γιάννης Ρέτσος, Πρόεδρος του ΣΕΤΕ ανέδειξε τη σημασία που έχει σήμερα, περισσότερο από ποτέ, η συνεργασία και η ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ όλων των κλάδων της οικονομίας, για την έξοδο από την κρίση που προκάλεσε η πανδημία. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε στην αλληλεξάρτηση που έχει ο ελληνικός τουρισμός με το ελληνικό εμπόριο, επισημαίνοντας τα οφέλη που προκύπτουν για την οικονομία και την απασχόληση από την ανάπτυξη των δύο τομέων. Σε ότι αφορά τον τουρισμό, ο κ. Ρέτσος σημείωσε ότι ο τομέας δέχθηκε ισχυρό πλήγμα, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε διεθνές επίπεδο, ως αποτέλεσμα των περιοριστικών μέτρων που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Παρά ταύτα, φιλοδοξεί και σε αυτή την κρίση, όπως και την περίοδο της δεκαετούς δημοσιονομικής προσαρμογής, να είναι ο μεγάλος πρωταγωνιστής της επόμενης ημέρας. Κλείνοντας, ο Πρόεδρος του ΣΕΤΕ υπογράμμισε ότι η στήριξη που

δέχεται ο τουρισμός σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία, θα επιστρέψει στην ελληνική οικονομία πολλαπλάσια, επισημαίνοντας ότι η ανταπόδοση μπορεί να είναι εντυπωσιακή.

Ο κ. Αθανάσιος Σαββάκης, Πρόεδρος του ΣΒΕ επεσήμανε τη βαρύτητα της μεταποίησης τόσο για τον αριθμό όσο και για την ποιότητα των θέσεων εργασίας αλλά και για την ίδια την κοινωνία απέναντι στις προκλήσεις της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης και της ψηφιοποίησης. Τόνισε την ανάγκη ισχυροποίησης των δεσμών μεταξύ βιομηχανίας, τουρισμού και εμπορίου και ιδιαίτερα την ανάγκη πραγματικής μεταβολής του παραγωγικού μοντέλου με την αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ. Σημείωσε πως οι επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης έπληξαν κάποιους κλάδους περισσότερο από άλλους και αυτό σημαίνει πως κάποιες χώρες θα πάνε καλύτερα από άλλες με τη λήξη της πανδημίας. Η οικονομία θα πρέπει να εστιάσει στα διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα, αλλά και σε εκείνα υψηλής ζήτησης και προστιθέμενης αξίας. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε στα συμπεράσματα της έρευνας του ΣΒΕ για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τονίζοντας πως υιοθετείται μεν αλλά με αργούς ρυθμούς και με αδυναμίας και ως εκ τούτου οι επιχειρήσεις χρειάζονται κίνητρα. Επιπλέον, υπογράμμισε την αξία επιμόρφωσης του προσωπικού αλλά και την παροχή κατάλληλων χρηματοδοτικών εργαλείων, όπως άμεσες ενισχύσεις, αυξημένα ποσοστά επιχορηγήσεων και χαμηλότοκα δάνεια, λέγοντας πως η βιομηχανία της περιφέρειας, παρά την αρνητική συγκυρία, θέλει να παραμείνει αισιόδοξη και προς το παρόν τηρεί στάση αναμονής.

➤ Στρογγυλό Τραπέζι « Το εμπόριο 2040: Προοπτικές και Προκλήσεις

Ο κ. Νικήτας Κωνσταντέλλος, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος ICAP σημείωσε πως οι πρωτόγνωρες συνθήκες στις οποίες κλήθηκαν να λειτουργήσουν οι επιχειρήσεις κατέδειξε την αδήριτη ανάγκη για τον τάχιστο ψηφιακό μετασχηματισμό τους. Ανέφερε ότι στοιχεία από κλαδικές μελέτες της ICAP δείχνουν ότι ο κλάδος των Supermarket, ένας από τους λίγους κλάδους που επηρεάστηκε θετικά από την πανδημία, εξαπλασίασε το 2020 τις πωλήσεις του. Ο δε κλάδος των Αλυσίδων Καταστημάτων Ηλεκτρικών και Ηλεκτρονικών Οικιακών Συσκευών διπλασίασε τις online πωλήσεις το 2020 φτάνοντας πλέον το 18% των συνολικών πωλήσεων. Για την μετά covid-19 εποχή, τόνισε πως οι εταιρείες του λιανεμπορίου πρέπει με ταχύτητα να μετασχηματιστούν με τη βοήθεια συμβούλων.

Ο κ. Νικόλαος Βουνισέας, Senior Partner KPMG τόνισε την ανάγκη του ψηφιακού μετασχηματισμού ως την άμεση προτεραιότητα όλων των εταιρειών αλλά και την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης τους στην τεχνολογία, καθώς θα είναι το μέσο για την επιτυχία του εμπορίου στο μέλλον. Εν μέσω πανδημίας, το ηλεκτρονικό εμπόριο στη χώρα σημείωσε ισχυρή άνοδο τάση που εκτιμάται ότι θα παραμείνει και στη μετά Covid-19 εποχή. Η αύξηση φωνητικής υποστήριξης, η αύξηση χρήσης του ενιαίου και πολύ-καναλικού εμπορίου και το Artificial Intelligence (AI) είναι μερικές από τις τεχνολογικές τάσεις που θα αλλάξουν το εμπόριο. Υποστήριξε ότι η εκπαίδευση, τα logistics και η αμεσότητα είναι τα εργαλεία που θα εξελίξουν το εμπόριο στο μέλλον.

Ο κ. Γιώργος Τσόπελας, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος McKinsey and Co σημείωσε πως η πανδημία έχει επιφέρει επιτάχυνση της ψηφιοποίησης και της οικονομικής βιωσιμότητας. Είναι χαρακτηριστικό πως το 40% των καταναλωτών δηλώνει ότι θα αγοράσει το 2021-2022 περισσότερα προϊόντα που σχετίζονται με την καταναλωτική βιωσιμότητα. Σύμφωνα με τον κ. Τσόπελα, η εξέλιξη αυτή θα επιφέρει διάνοιγμα των μικρών και των μεγάλων επιχειρήσεων. Υπογράμμισε πως αυτό αφορμάται από το γεγονός της αναγκαιότητας επένδυσης σημαντικών κεφαλαίων στην ψηφιοποίηση και στην ανάλυση δεδομένων (advance analytics). Ο κύριος Τσόπελας ανέφερε πως οι ΜμΕ θα αντιμετωπίσουν συγκριτικό μειονέκτημα σε σχέση με αυτό, τονίζοντας ωστόσο πως ο κλάδος του λιανικού εμπορίου είναι ένας ιδιαίτερα ισχυρός κλάδος.

Ο κ. Παναγιώτης Αλαμάνος, Διευθύνων Σύμβουλος SOA Crowe τόνισε πως στο ζήτημα της ψηφιοποίησης η πανδημία λειτούργησε ως ένας επιταχυντής που ανάγκασε τις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν και να δοκιμάσουν πράγματα που σε κανονικές συνθήκες δεν θα έκανα ποτέ ή θα έκαναν με πιο αργούς ρυθμούς. Υπογράμμισε πως στο μέλλον το λιανεμπόριο δεν μπορεί παρά να είναι υβριδικό, η δυνατότητα της εκ του σύνεγγυς εμπειρίας δεν μπορεί να αντικατασταθεί τουλάχιστον όχι με την

σημερινή τεχνολογία. Όσοι έμποροι μπορέσουν να ισορροπήσουν σε αυτό το νέο πολυκαναλικό τοπίο θα έχουν ξεκάθαρο πλεονέκτημα, πρόσθεσε. Αναφορικά με τις οικογενειακές επιχειρήσεις υποστήριξε ότι πρέπει να συνειδητοποιήσουν πως ο νέος κόσμος του λιανεμπορίου είναι πολυκαναλικός και απαιτεί την όσο το δυνατόν ταχύτερη και αποτελεσματικότερη προσαρμογή της επιχείρησης σε αυτόν μέσω των αναγκαίων αλλαγών στην δομή της εταιρίας και μέσω της εκπαίδευσης των ανθρώπων.

Η παρουσίαση της Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου 2020 πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη των χορηγών επικοινωνίας **Τα Νέα, Antenna, Alpha Radio 989, Fortune Greece, Κεφάλαιο και capital.gr**

Τον συντονισμό της Εκδήλωσης έκανε ο δημοσιογράφος κ. Νίκος Φιλίπιδης.

*Η Ομιλία του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης διανέμεται στον Τύπο από το Γραφείο του Προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ.

*Μπορείτε να δείτε ολόκληρη την Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2020 [εδώ](#)